

Ковальська Н.А.
аспірантка кафедри української філології
і методики навчання
фахових дисциплін ПНПУ ім. К.Д.Ушинського

Формування дискурсивної компетенції студентів економічних спеціальностей у процесі вивчення української мови як іноземної

На сучасному етапі методика викладання іноземних мов, у тому числі української мови як іноземної, базується на принципі комунікативної спрямованості. Успішна реалізація даного принципу навчання полягає у формуванні у студентів-іноземців умінь і навичок усного мовлення. Це процес тривалий і досить складний.

Мовний матеріал, засвоєний студентами у процесі навчання мови, є не тільки засобом спілкування, а також засобом набуття професійних знань, формування мовної (дискурсивної) компетенції. Тому актуальним є питання інтенсифікації навчального процесу, що передбачає досягнення бажаних результатів за рахунок зміни якісних чинників, у першу чергу, шляхом напруження внутрішніх інтелектуальних сил особистості в процесі пізнавальної діяльності [1: 4–5; 2: 3–4; 3].

Практичне володіння українською мовою залежить від ступеня засвоєння студентами усіх засобів мови і, що не менш важливо, свідомого розуміння мовного матеріалу. Тому основним завданням для сучасних викладачів є пошук нових напрямів відбору й презентації навчального матеріалу, який сприяв би розширенню й поглибленню знань, формуванню умінь і навичок в оволодінні українським мовленням, збагаченню словникового запасу, стимулюванню високої мотивації вивчення української мови як іноземної.

Дидактичний матеріал, зокрема навчальні тексти, ми класифікуємо: за змістом (фахові, краєзнавчі, мистецькі, історичні, географічні та ін.); за обсягом (короткі, середнього обсягу та великі); за складністю (прості, ускладненні, складні); за стильовою забарвленістю (наукові, публіцистичні, офіційно-ділові, художні, розмовно-побутові); за жанром (статті, доповіді, розповіді, вірші,

народні прислів'я та приказки тощо); за формою подачі матеріалу (аудіо-візуальна демонстрація) тощо.

Головними завданнями процесу опанування навчального матеріалу, на нашу думку, є: 1) сформувати уміння спостерігати за навколишнім світом; 2) сприяти розвитку творчого мислення; 3) викликати інтерес до вивченого матеріалу; 4) ознайомити з культурно-суспільними надбаннями українського народу, його національними традиціями.

Однак найголовнішою метою залишається збагачення словникового запасу іноземних студентів лексикою, що використовується у стандартних мовленнєвих ситуаціях; висвітлює окремі розділи курсу української мови як іноземної; містить національно-культурні компоненти; лексикою професійно-діловою, науково-інформативною та лексикою суспільно-політичного спрямування. Усе зазначене сприяє формуванню дискурсивної компетенції майбутніх фахівців.

У процесі роботи з іноземними студентами, майбутніми фахівцями з економіки, ми виділяємо такі етапи опанування мовного матеріалу:

1. Етап попереднього лінгво-змістовного орієнтування. Містить теоретичну та практичну підготовку студентів перед опануванням навчального матеріалу (оголошення теми, мотиваційний діалог, знайомство з новою лексикою тощо).

2. Етап цілісної адаптивної рецепції. Передбачає сприйняття студентами нового навчального матеріалу. На цьому етапі доречно використовувати два основні види текстів – тексти-описи та фабульні тексти. Залежно від рівня володіння мовою тексти-описи можуть містити речення: прості (їх кількість переважає), з однорідними членами, складні. Фактичний матеріал зрозумілий, слова прості й співзвучні з російською мовою, якою іноземні студенти вже володіють на достатньому рівні. Фабульні тексти характеризуються динамізмом подій, наявністю складних речень.

3. Етап рецептивно-продуктивної мовленнєвої діяльності. Характеризується проведенням бесіди у вигляді діалогу з метою виявлення незрозумілих моментів, поясненням незрозумілих слів.

4. Етап репродуктивно-продуктивної мовленнєвої діяльності. Передбачає уточнення, систематизацію й узагальнення отриманого матеріалу (усне опитування, короткий переказ, складання плану і питань до тексту, виконання відповідних навчальних вправ і творчих завдань тощо). На цьому етапі відбувається доосмислення навчального матеріалу.

5. Етап продуктивної мовленнєвої діяльності. Відзначається здійсненням контролю щодо розуміння й засвоєння мовного матеріалу (переказ тексту своїми словами, складання діалогу, написання твору тощо).

Варто зазначити, що під час добору мовного матеріалу треба враховувати рівень оволодіння студентами українською мовою як іноземною. Нульовий рівень передбачає відсутність знань з української мови, базовий (А) – елементарне володіння мовою. На середньому рівні (В) студенти демонструють достатнє володіння мовою, розуміння іноземного мовлення в межах літературної мови. Високий рівень (С) є рівнем професійного, досконалого мовлення. Завдяки володінню значним обсягом лексичних одиниць студенти вільно спілкуються українською мовою, без попередньої підготовки висловлюють свої думки. Залежно від цього навчальні тексти мають кардинально різнитися складністю текстів і завдань.

Отже, формуванню дискурсивної компетенції майбутніх фахівців з економіки сприяє: ретельний добір навчального матеріалу; розробка комплексу навчальних та тренувальних вправ; використання аудіо-візуальних засобів; організація ефективної системи контролю засвоєного навчального матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Жижко Т.А. Педагогічні умови інтенсифікації професійної підготовки студентів в економіко-правовому коледжі (на матеріалі спеціальних дисциплін): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. А. Жижко: НПУ імені М.П.Драгоманова. – К., 2004. – 18 с.
2. Практический курс украинского языка: учебник / М. Я. Плющ и др. – М.: ИПК МГЛУ «Рема», 2009. – 428 с.
3. Сасімова В. В. Проблеми інтенсифікації навчального процесу при вивченні іноземних мов на факультетах юридичного профілю / В. В. Сасімова // Наук. зап. КІТЕП. Псих.-пед. пробл. удоскон. проф. підготов. фахівців сфери туризму в умовах неперервн. освіти. – 2001. – № 1. – С. 89-93.